

ISSN 2313-8823

ВІСНИК

Дніпропетровського університету

Т 25

2017

Серія

ІСТОРІЯ І ФІЛОСОФІЯ
НАУКИ І ТЕХНІКИ

Випуск 25

ВІСНИК

**Дніпропетровського
університету**

Науковий журнал

Том 25

2017

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Чл.-кор. НАН України, д-р фіз.-мат. наук, проф. **М. В. Поляков** (*голова редакційної ради*); ст. наук. співроб., проф. **В. І. Карплюк** (*заст. голови*); д-р фіз.-мат. наук, проф. **О. О. Кочубей**; д-р хім. наук, проф. **В. Ф. Варгалюк**; чл.-кор. НАПН України, д-р філос. наук, проф. **П. І. Гнатенко**; д-р фіз.-мат. наук, проф. **О. Г. Гоман**; д-р філол. наук, проф. **В. Д. Демченко**; д-р техн. наук, проф. **А. П. Дзюба**; д-р пед. наук, проф. **Л. І. Зеленська**; чл.-кор. НАН України, д-р фіз.-мат. наук, проф. **В. П. Моторний**; чл.-кор. НАПН України, д-р психол. наук, проф. **Е. Л. Носенко**; д-р біол. наук, проф. **О. Є. Пахомов**; д-р іст. наук, проф. **С. І. Світленко**; акад. Академії наук ВО України, д-р іст. наук, проф. **В. С. Савчук**; акад. Академії наук ВО України, д-р фіз.-мат. наук, проф. **В. В. Скалозуб**; д-р філол. наук, проф. **Т. С. Пристайко**; чл.-кор. НАН України, д-р біол. наук, проф. **А. П. Травлєєв**; д-р техн. наук, проф. **Ю. Д. Шептун**; д-р філос. наук, проф. **О. С. Токовенко**; д-р екон. наук, проф. **Н. І. Дучинська**; д-р філол. наук, проф. **І. С. Попова**; **Вятр Єжи Йозеф**, ректор Європейської школи та управління, професор (Польща); д-р фіз.-мат. наук, проф. **Ю. Мельников** (США).

Серія: ІСТОРІЯ І ФІЛОСОФІЯ

НАУКИ І ТЕХНІКИ

Випуск 25

Дніпро
Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара

*Друкуються за рішенням вченої ради Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара згідно з планом видань на 2017 р.*

Рецензенти: *д-р іст. наук, проф. О. І. Журба*

д-р іст. наук, проф. Н. О. Рижева

Висвітлено досвід організації досліджень і викладання історії науки і техніки на першій у незалежній Україні кафедрі історії науки і техніки, досліджено взаємодію філософії, математики та природознавства у трансцендентально-критичному ідеалізмі І. Канта, проаналізовано вплив соціально-гуманітарних аспектів сучасної філософії історії на її когнітивну динаміку, розглянуто формалізм Лешневського у представленні математичної теорії. Висвітлено науковий і соціальний контексти сприйняття теорії відносності в СРСР у першій половині ХХ ст., розробку проблеми прогнозування науково-технічного прогресу в працях С. М. Ямпольського. Проаналізовано досягнення Донецького фізико-технічного інституту ім. О. О. Галкіна у твердотільній фізиці, історичний досвід розвитку міжнародно-правової системи, що регулює діяльність в Антарктиці, еволюцію концептів популяризації наукового знання. Розглянуто методологічне підґрунтя історії науки і техніки, процес формування інформаційних ресурсів у медичній рентгенології, основні форми міжнародної співпраці Одеської астрономічної обсерваторії в 1950–1960-х рр., історичні аспекти становлення хімічної термінології та номенклатури, наукову діяльність В. О. Добровольського у 1920-ті рр. Узагальнено результати дослідження історії науково-конструкторської школи В. М. Ковтуненка, основні результати досліджень в ІТМ АН УРСР при розробці ракети-носія «Зеніт». Досліджено історію наукової програми Є. С. Бурксерса з хімії і технології рідкоземельних і рідкісних елементів.

Освещен опыт организации исследований и преподавания истории науки и техники на первой в независимой Украине кафедре истории науки и техники, исследовано взаимодействие философии, математики и естествознания в трансцендентально-критическом идеализме И. Канта, рассмотрен формализм Лешневского в представлении математической теории, проанализировано влияние социально-гуманитарных аспектов современной философии истории на ее когнитивную динамику. Освещены научный и социальный контексты восприятия теории относительности в СССР в первой половине ХХ ст., разработка проблемы прогнозирования научно-технического прогресса в трудах С. М. Ямпольского. Проанализированы достижения Донецкого физико-технического института им. А. А. Галкина в твердотельной физике, исторический опыт развития международно-правовой системы, регулирующей деятельность в Антарктике, эволюция концептов популяризации научного знания. Рассмотрены методологические основания истории науки и техники, процесс формирования информационных ресурсов в медицинской рентгенологии, формы международного сотрудничества Одесской астрономической обсерватории в середине 1950–1960-х гг. Обобщены результаты исследования научно-конструкторской школы В. М. Ковтуненко, приведены основные результаты исследований в ИТМ АН УССР при разработке ракеты-носителя «Зенит». Исследована история научной программы Е. С. Бурксерса по химии и технологии редкоземельных и редких элементов.

The experience of organizing research and teaching the history of science and technology at the first in the independent Ukraine department of the history of science and technology is highlighted. The interaction of philosophy, mathematics and natural science in the transcendental-critical idealism of I. Kant is studied. The formalism of Leshnevsky in the representation of mathematical theory is considered. The influence of social and humanitarian aspects of the modern philosophy of history on its cognitive dynamics is analyzed. The philosophy of statehood of Ukrainian nationalism of the 1920s is considered. The scientific and social context of perception of the theory of relativity in the USSR in the first half of the 20th century, the development of the problem of forecasting scientific and technical progress in the works of S.M. Yampolsky are highlighted. The achievements of the A.A. Galkin Donetsk Physical and Technical Institute in solid state physics, the historical experience of the development of the international legal system regulating activity in the Antarctic, the evolution of the concepts of popularization of scientific knowledge are analyzed. The methodological foundations of the history of science and technology, the process of formation of information resources in medical roentgenology, the forms of international cooperation of the Odessa Astronomical Observatory in the mid-1950s – the mid-1960s are considered. The results of a study of the scientific and design school of V.M. Kovtunenka are generalized. Provides a review of the main results of research in the ITM Academy of Sciences of the Ukrainian SSR in the development of the carrier rocket “Zenith”. The history of E.S. Burkser's scientific program on chemistry and technology of rare-earth and rare elements is investigated.

Редакційна колегія:

д-р іст. наук, проф. **В. С. Савчук** (відп. редактор); д-р філос. наук, проф. **В. О. Панфілов** (заст. відп. редактора); д-р іст. наук, проф. **Л. М. Бесов**; д-р філос. наук, проф. **П. І. Гнатенко**; д-р мед. наук, проф. **Ю. К. Дупленко**; д-р іст. наук, проф. **О. І. Журба**; д-р іст. наук, проф. **В. В. Іваненко**; д-р філос. наук, проф. **В. П. Капітон**; д-р іст. наук, проф. **І. І. Колесник**; д-р філос. наук, проф. **В. Б. Окорочков**; д-р філос. наук, проф. **В. І. Онопрієнко**; д-р біол. наук, проф. **О. Я. Пилипчук**; д-р філос. наук, проф. **В. І. Пронякін**; д-р філос. наук, проф. **В. М. Рамішвілі** (Грузія); д-р габіліт., проф. **Срогош Тадеуш** (Польща); д-р габіліт., проф. **Стройновські Анджей** (Польща); д-р філос. наук, проф. **О. С. Токовенко**; д-р філос. наук, проф. **І. З. Цехмістро**; д-р іст. наук, проф. **Г. К. Швидько**; д-р філос. наук, проф. **С. В. Шевцов**; канд. іст. наук **А. В. Сюх** (відп. секретар).